

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2018. gada 24. oktobrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Savienības tiesību principi – Lojāla sadarbība – Procesuālā autonomija – Līdzvērtības un efektivitātes principi – Valsts tiesiskais regulējums, kurā paredzēts tiesību aizsardzības līdzeklis, kas Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas pārkāpuma gadījumā ļauj atjaunot kriminālprocesu – Pienākums šo procedūru attiecināt uz gadījumiem, kad tiek apgalvots, ka ir pārkāptas Savienības tiesībās nostiprinātas pamattiesības – Neesamība

Lieta C-234/17

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa, Austrija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2017. gada 23. janvārī un kas Tiesā reģistrēts 2017. gada 4. maijā, tiesvedībā par savstarpējo tiesisko palīdzību krimināllietās attiecībā uz

XC,

YB,

ZA,

piedaloties

Generalprokuratur.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietniece R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], palātu priekšsēdētāji A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*] (referents), K. Toadere [*C. Toader*] un F. Biltšens [*F. Biltgen*], tiesneši M. Ilešičs [*M. Ilešič*], E. Levits, L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], M. Safjans [*M. Safjan*], D. Švābi [*D. Šváby*], K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*], K. Vajda [*C. Vajda*] un S. Rodins [*S. Rodin*],

ģenerāladvokāts: H. Saugmandsgors Ēe [*H. Saugmandsgaard Øe*],

sekretārs: K. Malaceks [*K. Malacek*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2018. gada 20. marta tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– Austrijas valdības vārdā – *J. Schmoll*, kā arī *K. Ibili* un *G. Eberhard*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – vācu.

- Ungārijas valdības vārdā – *M. Z. Fehér, G. Koós* un *G. Tornyai*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *H. Krämer* un *R. Troosters*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2018. gada 5. jūnija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LES 4. panta 3. punktu, kā arī līdzvērtības un efektivitātes principus.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā par savstarpējo tiesisko palīdzību krimināllietās, ko ierosinājušas Austrijas tiesu iestādes pēc *Staatsanwaltschaft des Kantons St. Gallen* (Sanktgallenes kantona prokuratūra) lūguma attiecībā uz XC, YB un ZA, kuri Šveicē tiek turēti aizdomās par krāpšanu nodokļu jomā Šveices Likuma par pievienotās vērtības nodokli (PVN) izpratnē, kā arī par citiem noziedzīgiem nodarījumiem.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Konvencijas, ar ko īsteno Šengenas Nolīgumu (1985. gada 14. jūnijs) starp Beniluksa Ekonomikas savienības valstu valdībām, Vācijas Federatīvās Republikas valdību un Francijas Republikas valdību par pakāpenisku kontroles atcelšanu pie kopīgām robežām, kas parakstīta Šengēnā (Luksemburga) 1990. gada 19. jūnijā un stājusies spēkā 1995. gada 26. martā (OV 2000, L 239, 19. lpp.; turpmāk tekstā – “CISA”), 50. panta, kurš iekļauts tās III sadaļā ietvertajā 2. nodaļā “Savstarpēja tiesiska palīdzība krimināllietās”, 1. punktā ir noteikts:

“Līgumslēdzējas Puses saskaņā ar [Strasbūrā 1959. gada 20. aprīlī parakstīto Eiropas Konvenciju par savstarpēju tiesisku palīdzību krimināllietās (ETS Nr. 30), kā arī 1962. gada 27. jūnija Beniluksa Līgumu par izdošanu un savstarpēju tiesisku palīdzību krimināllietās, kas grozīts ar 1974. gada 11. maija Protokolu, apņemas sniegt savstarpēju tiesisku palīdzību gadījumos, kad tiek pārkāpti tiesību akti par akcīzes nodokļiem, pievienotās vērtības nodokļiem un muitas nodevām. Tiesību normas muitas jomā ir normas, kas iekļautas 2. pantā Beļģijas, Vācijas Federatīvās Republikas, Francijas, Itālijas, Luksemburgas un Nīderlandes 1967. gada 7. septembra Konvencijā par muitas pārvalžu savstarpēju palīdzību un Padomes 1981. gada 19. maija Regulas (EEK) Nr. 1468/81 [par dalībvalstu administratīvo iestāžu savstarpējo palīdzību un sadarbību ar Komisiju, lai nodrošinātu muitas un lauksaimniecības likumu pareizu piemērošanu (OV 1981, L 144, 1. lpp.)] 2. pantā.”

- 4 CISA 54. pantā, kurš iekļauts šīs konvencijas III sadaļā ietvertajā 3. nodaļā ““*Non bis in idem*” principa piemērošana”, ir noteikts:

“Personu, kuras sakarā vienā Līgumslēdzējā Pusē ir pieņemts galīgais tiesas spriedums, nedrīkst par to pašu nodarījumu saukt pie atbildības citā Līgumslēdzējā Pusē, ar noteikumu, ka notiesāšanas gadījumā sods jau ir izciests, to izcieš vai to vairs nevar izpildīt atbilstīgi tās Līgumslēdzējas Puses tiesību aktiem, kurā spriedums pieņemts.”

Austrijas tiesības

5 Ar *Strafrechtsänderungsgesetz* (Likums par krimināltiesību reformu, *BGBL.*, 762/1996) *Strafprozessordnung* (Kriminālprocesa kodekss) tika iekļauti 363.a–363.c pants par kriminālprocesa atjaunošanas (*Erneuerung des Strafverfahrens*) juridisko institūtu, “lai īstenotu Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumus”.

6 Kriminālprocesa kodeksa 363.a pantā ir noteikts:

“(1) Ja Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumā ir konstatēts [1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās] Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību konvencijas vai kādas no tās protokoliem pārkāpums, kura pamatā ir krimināltiesas nolēmums vai rīkojums, tiesvedība pēc pieteikuma ir jāatjauno, ja nevar izslēgt, ka pārkāpumam uz nolēmuma kriminālprocesā saturu varēja būt ietekme, kas ir negatīva attiecībā uz šajā ziņā skarto personu.

(2) Visos gadījumos par tiesvedības atjaunošanas pieteikumu lemj *Oberster Gerichtshof* [(Augstākā tiesa, Austrija)]. Pieteikumu var iesniegt persona, kuru ir skāris konstatētais pārkāpums, un *Generalprokurator* [(ģenerālprokurors)]; 282. panta 1. punkts ir jāpiemēro *mutatis mutandis*. Pieteikums ir jāiesniedz *Oberster Gerichtshof* [(Augstākā tiesa)]. Par skartās personas pieteikumu ir jāuzklausa *Generalprokurator*, par *Generalprokurator* pieteikumu – skartā persona; 35. panta 2. punkts ir jāpiemēro *mutatis mutandis*.”

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

7 2012. gadā Sanktgallenes kantona prokuratūra uzsāka kriminālizmeklēšanu par krāpšanu nodokļu jomā pret XC, YB un ZA, kuri tika turēti aizdomās par to, ka, iesniedzot kļūdainas deklarācijas Šveices nodokļu administrācijai, viņi ir saņēmuši nepamatotas PVN atmaksas kopumā 835 374,17 Šveices franku (CHF) (aptuveni 716 000 euro) apmērā. Šī prokuratūra vērsās Austrijas tiesu iestādēs ar lūgumiem par savstarpējo tiesisko palīdzību krimināllietās, lai attiecīgās personas nopratinātu *Staatsanwaltschaft Feldkirch* (Feldkirhes prokuratūra, Austrija).

8 XC, YB un ZA Austrijā iesniedza vairākas prasības, apstrīdot lūgto nopratināšanu organizēšanu, tās pamatojot būtībā ar to, ka tas, ka pastāv 2011. un 2012. gadā Vācijā un Lihtenšteinā izbeigti kriminālprocesi, *CISA* 54. pantā nostiprinātā *ne bis in idem* principa dēļ ir šķērslis jaunām kriminālvajāšanām pret viņiem saistībā ar aizdomām par noziedzīgiem nodarījumiem, ar kuriem ir nodarīts kaitējums Šveices nodokļu administrācijai. Ar 2015. gada 9. oktobra rīkojumu *Oberlandesgericht Innsbruck* (Augstākā reģionālā tiesa Insbrukā, Austrija), lemjot pēdējā instancē, uzskatīja, ka nav pierādījumu par *CISA* 54. panta pārkāpumu.

9 Lai gan šis rīkojums bija kļuvis galīgs, XC, YB un ZA, pamatojoties uz Kriminālprocesa kodeksa 363.a pantu, vērsās *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa) ar lūgumu par kriminālprocesa atjaunošanu, apgalvojot, ka ar strīdīgo savstarpējās tiesiskās palīdzības lūgumu apmierināšanu ir pārkāptas dažas viņu tiesības, kas nostiprinātas ne vien Romā 1950. gada 4. novembrī parakstītajā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā, bet arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (turpmāk tekstā – “Harta”).

10 Iesniedzējtiesa norāda, ka saskaņā ar iedibināto judikatūru kriminālprocesa atjaunošana ir iespējama tikai tad, ja ir pārkāptas ECPAK garantētās tiesības un to ir konstatējusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa vai, pat pirms jebkāda tās lēmuma – *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa). Tai ir šaubas par to, vai lojālas sadarbības princips un līdzvērtības un efektivitātes principi prasa, lai kriminālprocesa atjaunošana tiktu uzdots arī gadījumos, kad ir pārkāptas Savienības tiesībās nostiprinātās pamattiesības, pat ja šāda iespēja dokumentā, kas reglamentē šādu tiesību aizsardzības līdzekli, nav *expressis verbis* paredzēta.

- 11 Šajos apstākļos *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai Savienības tiesības, it īpaši LES 4. panta 3. punkts kopsakarā ar no tā izrietošajiem līdzvērtības un efektivitātes principiem, ir jāinterpretē tādējādi, ka *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa) ir pienākums pēc skartās personas pieteikuma pārbaudīt spēkā esošu krimināltiesas nolēmumu saistībā ar iespējamu Savienības tiesību (šajā gadījumā – [Hartas] 50. pants un [CISA] 54. pants) pārkāpumu, ja valsts tiesībās (Kriminālprocesa kodeksa 363.a pants) šāda pārbaude ir paredzēta tikai attiecībā uz iespējamu ECPAK vai kāda no tās protokoliem pārkāpumu?”

Par prejudiciālo jautājumu

Par pieņemamību

- 12 Austrijas valdība attiecībā uz šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu ir izvirzījusi iebildi par nepieņemamību.
- 13 Pirmkārt, šī valdība apgalvo, ka pamatlietas pamatā esošās juridiskās situācijas neietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā, jo Kriminālprocesa kodeksa 363.a pantā noteiktais tiesību aizsardzības līdzeklis ir paredzēts nevis Savienības tiesību, bet gan ECPAK pārkāpuma gadījumā.
- 14 Tomēr, ja, kā pamatlietā, dalībvalsts iestādes apmierina savstarpējās tiesiskās palīdzības lūgumu, kas pamatots ar CISA – kura saskaņā ar Lisabonas līgumam pievienoto 19. protokolu “Par Šengenas *acquis*, kas iekļauts Eiropas Savienības sistēmā” (OV 2010, C 83, 290. lpp.), ir Savienības tiesību daļa – tās īsteno Savienības tiesības Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē. Turklāt ir ticis nospriests, ka CISA 54. pants ir jāinterpretē, ņemot vērā Hartas 50. pantu, kura pamatsatura ievērošanu tas nodrošina (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 27. maijs, *Spasic*, C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, 59. punkts; 2014. gada 5. jūnijs, M, C-398/12, EU:C:2014:1057, 35. punkts, un 2016. gada 29. jūnijs, *Kossowski*, C-486/14, EU:C:2016:483, 31. punkts). Tāpēc ir jāpārbauda, vai pamatlietas pamatā esošā faktiskā un tiesiskā situācija ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā.
- 15 Otrkārt, Austrijas valdība apgalvo, ka šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir nepieņemams tāpēc, ka iesniedzējtiesa jau ir uzskatījusi, ka CISA 54. pants ir pietiekams juridisks pamats, lai lūgtu atjaunot kriminālprocesu atbilstoši Kriminālprocesa kodeksa 363.a pantam. Taču šī tiesa neesot izskaidrojusi iemeslus, kuru dēļ tā tomēr uzskata, ka atbilde uz prejudiciālo jautājumu ir nepieciešama.
- 16 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru uz jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju, kurus valsts tiesa ir uzdevusi pašas noteiktajos tiesiskā regulējuma un faktisko apstākļu ietvaros un kuru precizitāte Tiesai nav jāpārbauda, attiecas atbilstības pieņēmums. Tiesa atteikties lemt par valsts tiesas uzdotu prejudiciālu jautājumu var tikai tad, ja acīmredzami ir skaidrs, ka prasītajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekāda sakara ar pamatlietas faktisko situāciju vai priekšmetu, ja problēma ir hipotētiska vai arī ja Tiesas rīcībā nav tādu vajadzīgo ziņu par faktiskiem un tiesiskiem apstākļiem, lai varētu sniegt lietderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (it īpaši skat. spriedumu, 2018. gada 27. jūnijs, *Altiner un Ravn*, C-230/17, EU:C:2018:497, 22. punkts).
- 17 Šajā lietā iesniedzējtiesa ir izklāstījusi iemeslus, kuru dēļ tās uzdotajā prejudiciālajā jautājumā minētās tiesību normas un principu interpretācija ir nepieciešama pamatlietas izspriešanai. No šī izklāsta izriet, ka Tiesas atbildei uz jautājumu par to, vai šai tiesai, izskatot pieteikumu par kriminālprocesa atjaunošanu, ir jālemj par apgalvojumiem par Hartas 50. pantā un CISA 54. pantā garantēto pamattiesību pārkāpumu, var būt tieša ietekme uz prasītāju pamatlietā situācijas novērtējumu.

- 18 Lai arī Hartas 52. panta 3. punktā ir noteikts, ka, ciktāl tajā ir ietvertas tiesības, kas atbilst ECPAK garantētajām tiesībām, šo tiesību nozīme un apjoms ir tāds pats kā šajā konvencijā noteiktajām tiesībām, no šīs pašas tiesību normas izriet arī, ka Savienības tiesībās var tikt paredzēta plašāka aizsardzība.
- 19 Šādos apstākļos prejudiciālais jautājums ir pieņemams.

Par lietas būtību

- 20 Ar savu jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Savienības tiesības, it īpaši līdzvērtības un efektivitātes principi, ir jāinterpretē tādējādi, ka tās valsts tiesai liek valsts tiesību aktos paredzētu tiesību aizsardzības līdzekli – kas ECPAK vai tās protokolu pārkāpuma gadījumā ļauj panākt tāda kriminālprocesa atjaunošanu, kurš noslēdzies ar likumīgā spēkā stājušos valsts nolēmumu, – paplašināti attiecināt uz Savienības tiesību pārkāpumiem, it īpaši Hartas 50. pantā un CISA 54. pantā garantēto pamattiesību aizskārumiem.
- 21 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka, nepastāvot Savienības tiesiskajam regulējumam attiecīgajā jautājumā, *res judicata* spēka principa īstenošanas kārtība ir jānosaka dalībvalstu tiesību sistēmā saskaņā ar šo valstu procesuālās autonomijas principu, tomēr ievērojot līdzvērtības un efektivitātes principus (spriedums, 2014. gada 10. jūlijs, *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, 54. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 22 Atbilstoši LES 4. panta 3. punktā nostiprinātajam lojālās sadarbības principam detalizēti procesuāli noteikumi prasībām, kas paredzētas, lai aizsargātu tiesības, kuras attiecīgajām personām ir noteiktas Savienības tiesībās, nedrīkst būt nelabvēlīgāki par noteikumiem, kas attiecas uz līdzīgām uz valsts tiesībām balstītām prasībām (līdzvērtības princips), ne arī padarīt praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt to tiesību izmantošanu, kas piešķirtas ar Savienības tiesību sistēmu (efektivitātes princips) (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1976. gada 16. decembris, *Rewe-Zentralfinanz* un *Rewe-Zentral*, 33/76, EU:C:1976:188, 5. punkts; 1995. gada 14. decembris, *Peterbroeck*, C-312/93, EU:C:1995:437, 12. punkts; 2008. gada 15. aprīlis, *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:223, 46. punkts, kā arī 2013. gada 27. jūnijs, *Agrokonsulting-04*, C-93/12, EU:C:2013:432, 36. punkts).
- 23 No šiem principiem izrietošās prasības ir spēkā gan attiecībā uz piekritīgo tiesu, kurām ir jāizskata uz Savienības tiesībām balstītas prasības, noteikšanu, gan arī attiecībā uz īpašu procesuālo noteikumu par šādu prasību celšanu definēšanu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2008. gada 15. aprīlis, *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:223, 47. punkts, un 2013. gada 27. jūnijs, *Agrokonsulting-04*, C-93/12, EU:C:2013:432, 37. punkts).
- 24 Šo prasību ievērošana ir jāanalizē, ņemot vērā attiecīgo tiesību normu nozīmi visā procesā, procesa norisi un īpatnības dažādās valsts instancēs (spriedums, 2013. gada 27. jūnijs, *Agrokonsulting-04*, C-93/12, EU:C:2013:432, 38. punkts un tajā minētā judikatūra).

Par līdzvērtības principu

- 25 Saskaņā ar šā sprieduma 22. punktā atgādināto judikatūru ar līdzvērtības principu dalībvalstij tiek aizliegts paredzēt tādu procesuālo kārtību attiecībā uz prasībām, kuru mērķis ir aizsargāt tiesības, kuras attiecīgajām personām ir noteiktas Savienības tiesībās, kura būtu nelabvēlīgāka par kārtību, kas tiek piemērota, izskatot līdzīgas prasības, kuru pamatā ir valsts tiesību pārkāpums.
- 26 Šajā ziņā no iesniedzējtiesas lēmuma un atbildes uz tiesas sēdē Austrijas Republikai uzdoto Tiesas jautājumu izriet, ka Kriminālprocesa kodeksa 363.a pantā paredzētais pieteikums par kriminālprocesa atjaunošanu ir uzskatāms par tiesību aizsardzības līdzekli, kas pamatojas uz valsts tiesībām.

- 27 Tādējādi ir jāpārbauda, vai šis tiesību aizsardzības līdzeklis ir uzskatāms par tādu, kas ir līdzīgs tiesību aizsardzības līdzeklim, kurš vērsts uz Savienības tiesību, it īpaši tajās nostiprināto pamattiesību, ievērošanas nodrošināšanu, ņemot vērā šo prasību priekšmetu, pamatu un būtiskās sastāvdaļas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 27. jūnijs, *Agrokonsulting-04*, C-93/12, EU:C:2013:432, 39. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 28 Lai ilustrētu savas šaubas par to, vai ar Kriminālprocesa kodeksa 363.a pantu tiek ievērots līdzvērtības princips, iesniedzējtiesa min iespēju, ka uz šo tiesību normu balstīta pieteikuma kontekstā iebildumam par ECPAK garantēto pamattiesību pārkāpumu var būt tāds pats priekšmets un pamats kā iebildumam, kas balstīts uz Hartā garantēto tiesību pārkāpumu. Tā būtībā uzsver arī, ka saskaņā ar Hartas 52. panta 3. punktu tajā garantētajām tiesībām ir vismaz tāds pats apjoms kā atbilstošajām ECPAK garantētajām tiesībām.
- 29 Saskaņā ar Kriminālprocesa kodeksa 363.a pantu kriminālprocesa atjaunošana ir paredzēta gadījumā, kad ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu ir konstatēts, ka ar krimināltiesas spriedumu vai lēmumu ir pārkāpta ECPAK vai kāds no tās protokoliem. Tādējādi no šīs tiesību normas formulējuma izriet, ka šis tiesību aizsardzības līdzeklis principā prasa, lai pirms tam Eiropas Cilvēktiesību tiesa būtu konstatējusi, ka ir pārkāpta ECPAK vai kāds no tās protokoliem.
- 30 Iesniedzējtiesa tomēr precizē, ka principiālā 2007. gada 1. augusta spriedumā tā nosprieda, ka kriminālprocesa atjaunošana neattiecas tikai uz situāciju, kad Eiropas Cilvēktiesību tiesa iepriekš ir konstatējusi, ka ar krimināltiesas spriedumu vai lēmumu ir pārkāpta ECPAK vai kāds no tās protokoliem, bet ka tā var tikt īstenota arī, kad šī tiesa pati ir konstatējusi šādu pārkāpumu. Tādējādi, ja *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa) ir jāpieņem nolēmums Eiropas Cilvēktiesību tiesas vietā – nevis pamatojoties uz šīs pēdējās konstatāciju, ka ir pārkāpta ECPAK vai kāds no tās protokoliem, – tā, ciktāl ir ievēroti prasībai, kas celta Eiropas Cilvēktiesību tiesā, izvirzītie pieņemamības priekšnoteikumi, šo procedūru attiecina uz ikvienu, kurš apgalvo, ka ir pārkāptas kādas no viņa tiesībām, kas garantētas ar šo konvenciju un tās protokoliem, tādējādi apsteidzot Eiropas Cilvēktiesību tiesas lēmumu pēc būtības par šo lietu.
- 31 No Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka pamatojums Kriminālprocesa kodeksa 363.a pantā paredzētajam ārkārtas tiesību aizsardzības līdzeklim ir pati ECPAK daba un, kā to paredzējis Austrijas likumdevējs, tas ar ciešu funkcionālu saikni ir saistīts ar tiesvedību Eiropas Cilvēktiesību tiesā. Proti, šis tiesību aizsardzības līdzeklis tika paredzēts, “lai īstenotu Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumus”, un Austrijas valdība uzsvēra, ka likumdevējs šādi vēlējās izpildīt ECPAK 46. pantā paredzēto pienākumu.
- 32 Šajā ziņā ir jāatgādina – kā secinājumu 75. punktā norādījis ģenerāladvokāts –, ka ECPAK 35. panta 1. punktā ietvertā prasība, saskaņā ar kuru Eiropas Cilvēktiesību tiesā var vērsties tikai pēc valsts tiesību aizsardzības līdzekļu izsmelšanas, paredz pēdējās instances valsts tiesas pieņemta lēmuma, kas stājies likumīgā spēkā, pastāvēšanu.
- 33 Kā izriet no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem, tieši tāpēc, lai ņemtu vērā šo situāciju un nodrošinātu Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu piemērošanu valsts tiesību sistēmā, tika izveidota Kriminālprocesa kodeksa 363.a pantā paredzētā procedūra, kas ļauj atjaunot kriminālprocesu, kurš pabeigts ar tiesas nolēmumu, kas stājies likumīgā spēkā.
- 34 Turklāt no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu un Austrijas valdības sniegtajiem paskaidrojumiem izriet, ka ciešo funkcionālo saikni starp šajā tiesību normā paredzēto procedūru un tiesvedību Eiropas Cilvēktiesību tiesā neliek apšaubīt šīs pirmās procedūras piemērošanas jomas paplašināšana, kas veikta ar *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa) 2007. gada 1. augusta principiālo spriedumu. Kā uzsvērts šā sprieduma 30. punktā, prasībai, kas atbilstoši šai tiesību normai celta, pirms Eiropas Cilvēktiesību tiesa

konstatējusi, ka ir pārkāpta ECPAK vai kāds no tās protokoliem, tiek piemēroti tādi paši pieņemamības nosacījumi kā prasībai, kas celta Eiropas Cilvēktiesību tiesā, un saskaņā ar iesniedzējtiesas sniegtajiem paskaidrojumiem tās vienīgais mērķis ir apsteigt šādu konstatāciju.

- 35 Jāatzīst, ka Kriminālprocesa kodeksa 363.a pantā paredzētā procedūra, ņemot mērā tās priekšmetu, pamatu un būtiskās sastāvdaļas, nevar tikt uzskatīta par līdzīgu prasībai, kas ir domāta, lai nodrošinātu ar Savienības tiesībām, it īpaši ar Hartu, garantētu pamattiesību ievērošanu, un tas tā ir ar šādu tiesību īpašo raksturu saistīto īpatnību dēļ.
- 36 Šajā ziņā jāatgādina, kā Tiesa to daudzkārt ir norādījusi, ka Savienības tiesības raksturo tas, ka tās ir radušās no autonoma avota, kas ticis izveidots ar Līgumiem, to pārākums salīdzinājumā ar dalībvalstu tiesībām (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1964. gada 15. jūlijs, *Costa*, 6/64, EU:C:1964:66, un 1970. gada 17. decembris, *Internationale Handelsgesellschaft*, 11/70, EU:C:1970:114, 3. punkts; atzinumus 1/91 (EEZ līgums – I), 1991. gada 14. decembris, EU:C:1991:490, 21. punkts, un 1/09, 2011. gada 8. marts, EU:C:2011:123, 65. punkts, un spriedumu, 2013. gada 26. februāris, *Melloni*, C-399/11, EU:C:2013:107, 59. punkts), kā arī daudzu to pilsoņiem un pašām dalībvalstīm piemērojamo noteikumu tiešā iedarbība (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1963. gada 5. februāris, *van Gend & Loos*, 26/62, EU:C:1963:1, 23. lpp., atzinumus 1/09, 2011. gada 8. marts, EU:C:2011:123, 65. punkts, un 2/13 (Eiropas Savienības pievienošanās ECPAK), 2014. gada 18. decembris, EU:C:2014:2454, 166. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 37 Šīs juridiskās konstrukcijas centrā turklāt atrodas pamattiesības, kā tās ir atzītas Hartā, kurai saskaņā ar LES 6. panta 1. punktu ir tāds pats juridiskais spēks kā Līgumiem, un šo tiesību ievērošana ir Savienības tiesību aktu likumības priekšnosacījums, proti, Savienībā nav pieļauti pasākumi, kas nav saderīgi ar šīm pašām tiesībām (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1991. gada 18. jūnijs, *ERT*, C-260/89, EU:C:1991:254, 41. punkts; 1997. gada 29. maijs, *Kremzow*, C-299/95, EU:C:1997:254, 14. punkts; 2003. gada 12. jūnijs, *Schmidberger*, C-112/00, EU:C:2003:333, 73. punkts, un 2008. gada 3. septembris, *Kadi un Al Barakaat International Foundation/Padome un Komisija*, C-402/05 P un C-415/05 P, EU:C:2008:461, 283. un 284. punkts, kā arī atzinumu 2/13 (Eiropas Savienības pievienošanās ECPAK), 2014. gada 18. decembris, EU:C:2014:2454, 169. punkts).
- 38 Turklāt Tiesa attiecībā uz Hartas 50. pantā nostiprināto *ne bis in idem* principu, par kuru ir runa pamatlietā, ir nospriedusi, ka šai tiesību normai ir tieša iedarbība (spriedums, 2018. gada 20. marts, *Garlsson Real Estate u.c.*, C-537/16, EU:C:2018:193, 68. punkts).
- 39 Lai garantētu šīs tiesību sistēmas īpašo iezīmju un autonomijas saglabāšanu, ar Līgumiem ir izveidota tiesu sistēma, kuras mērķis ir nodrošināt Savienības tiesību saskanīgu un vienveidīgu interpretāciju (atzinums 2/13 (Eiropas Savienības pievienošanās ECPAK), 2014. gada 18. decembris, EU:C:2014:2454, 174. punkts).
- 40 Šajā kontekstā valsts tiesām un Tiesai ir jānodrošina Savienības tiesību pilnīga piemērošana visās dalībvalstīs, kā arī to tiesību aizsardzība tiesā, kuras attiecīgajām personām izriet no minētajām tiesībām (atzinumi 1/09, EU:C:2011:123, 68. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2/13 (Eiropas Savienības pievienošanās ECPAK), 2014. gada 18. decembris, EU:C:2014:2454, 175. punkts).
- 41 Šādi izstrādātās tiesu sistēmas stūrakmeni veido LESD 267. pantā paredzētā prejudiciālā nolēmuma tiesvedība, kuras mērķis, izveidojot tiesnešu dialogu tieši starp Tiesu un dalībvalstu tiesām, ir nodrošināt Savienības tiesību vienveidīgu interpretāciju (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1963. gada 5. februāris, *van Gend & Loos*, 26/62, EU:C:1963:1, 23. punkts), tādējādi ļaujot nodrošināt to saskanību, pilnīgu iedarbību un autonomiju, kā arī – galu galā – pašu ar Līgumiem izveidoto tiesību raksturu (atzinums 2/13 (Eiropas Savienības pievienošanās ECPAK), 2014. gada 18. decembris, EU:C:2014:2454, 176. punkts).

- 42 Atbilstoši arī pastāvīgajai judikatūrai ar LESD 267. pantu valsts tiesām ir piešķirtas visplašākās iespējas vērsties Tiesā, ja tās uzskata, ka lietā, kuru tās izskata, rodas jautājumi par Savienības tiesību normu, kas nepieciešamas to izskatīšanā esošā strīda atrisināšanai, interpretāciju vai spēkā esamības vērtējumu. Turklāt valsts tiesām ir brīva izvēle izmantot šo iespēju jebkurā tiesvedības brīdī, kuru tās uzskata par atbilstošu (spriedums, 2016. gada 5. jūlijs, *Ognyanov*, C-614/14, EU:C:2016:514, 17. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 43 Turklāt ir jāatgādina, ka saskaņā ar LESD 267. panta trešo daļu valsts tiesai, attiecībā uz kuras nolēmumu nepastāv nekādas pārsūdzēšanas iespējas, pamatojoties uz iekšējām tiesībām, principā ir pienākums vērsties Tiesā, ja tai ir jāizskata jautājums par Savienības tiesību interpretāciju (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 9. septembris, *Ferreira da Silva e Brito* u.c., C-160/14, EU:C:2015:565, 37. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 44 Visbeidzot, saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru valsts tiesu iestādēm, kam savas kompetences ietvaros ir jāpiemēro Savienības tiesību normas, ir pienākums nodrošināt šo normu pilnīgu iedarbību, pēc savas iniciatīvas vajadzības gadījumā nepiemērojot jebkuru tām pretrunā esošu valsts tiesību normu, nelūdzot vai negaidot, kad tā vispirms tiks atcelta likumdošanas kārtībā vai ar kādu citu konstitūcijā paredzētu metodi (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1978. gada 9. marts, *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49, 21. un 24. punkts, kā arī 2018. gada 6. marts, *SEGRO* un *Horváth*, C-52/16 un C-113/16, EU:C:2018:157, 46. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 45 Tādējādi pamattiesības, kā tās ir atzītas it īpaši Hartā, Savienības ietvaros ir jāinterpretē un jāpiemēro, ievērojot šo konstitucionālo ietvaru (atzinums 2/13 (Eiropas Savienības pievienošanās ECPAK), 2014. gada 18. decembris, EU:C:2014:2454, 177. punkts).
- 46 Tādējādi, kā precizēts šā sprieduma 36. punktā un kā secinājumu 55. punktā norādījis ģenerālvokāts, šis konstitucionālais ietvars principā garantē ikvienai personai iespēju īstenot tai Savienības tiesību sistēmā piešķirtās tiesības, pat pirms attiecībā uz to ir pieņemts valsts nolēmums, kas stāties likumīgā spēkā.
- 47 Ņemot vērā iepriekš minēto, ir jāsecina, ka atšķirības starp Kriminālprocesa kodeksa 363.a pantā paredzēto procedūru, no vienas puses, un prasībām, kas paredzētas, lai aizsargātu tiesības, kuras attiecīgajām personām ir noteiktas Savienības tiesībās, no otras puses, ir tādas, ka šie tiesību aizsardzības līdzekļi nevar tikt uzskatīti par līdzīgiem šā sprieduma 22.–25. punktā atgādinātās judikatūras izpratnē.
- 48 No tā izriet, ka līdzvērtības princips valsts tiesai neuzliek pienākumu gadījumā, kad tiek apgalvots, ka ir pārkāptas Savienības tiesības, it īpaši Hartā garantētas pamattiesības, uz to attiecināt valsts tiesībās paredzētu tiesību aizsardzības līdzekli, kurš ECPAK vai kāda no tās protokoliem pārkāpuma gadījumā ļauj panākt tāda kriminālprocesa atjaunošanu, kas pabeigts ar valsts nolēmumu, kurš stāties likumīgā spēkā.

Par efektivitātes principu

- 49 Runājot par efektivitātes principu, ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ikviens gadījums, kad rodas jautājums, vai valsts procesuālā tiesību norma nepadara par praktiski neiespējamu vai pārmērīgi sarežģītu Savienības tiesību piemērošanu, ir jāanalizē, ņemot vērā šīs tiesību normas nozīmi visā procesā, tā norisi un tā īpatnības dažādās valsts instancēs. Šajā perspektīvā vajadzības gadījumā it īpaši ir jāņem vērā tiesību uz aizstāvību aizsardzība, tiesiskās drošības princips un procesa efektīva norise (spriedums, 2018. gada 22. februāris, *INEOS Köln*, C-572/16, EU:C:2018:100, 44. punkts).

- 50 Lai novērtētu, vai pastāv Savienības tiesību efektivitātes principa pārkāpums, ir jānosaka, vai neiespējamība uz Kriminālprocesa kodeksa 363.a panta pamata lūgt tāda kriminālprocesa atjaunošanu, kas pabeigts ar nolēmumu, kurš stāties likumīgā spēkā, atsaucoties uz to, ka pārkāptas Savienības tiesībās garantētas pamattiesības, kā tās, kas nostiprinātas Hartas 50. pantā un CISA 54. pantā, nepadara par praktiski neiespējamu vai pārmērīgi sarežģītu ar Savienības tiesībām piešķirtu tiesību īstenošanu.
- 51 Šajā ziņā ir jānorāda, ka – lai aizsargātu tiesības, kuras attiecīgajām personām ir noteiktas Savienības tiesībās, – ar LESD nav paredzēts pieprasīt dalībvalstīm paredzēt savās valsts tiesās citus tiesību aizsardzības līdzekļus kā vien tos, kas noteikti valsts tiesībās (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2007. gada 13. marts, *Unibet*, C-432/05, EU:C:2007:163, 40. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 52 Turklāt ir jāatgādina *res judicata* spēka principa nozīme gan Savienības tiesību sistēmā, gan valstu tiesību sistēmās. Lai nodrošinātu tiesību un tiesisko attiecību stabilitāti, kā arī pareizu tiesvedību, ir svarīgi, lai tiesu nolēmumi, kas kļuvuši galīgi pēc tam, kad izmantotas visas pārsūdzības iespējas, vai pēc tam, kad beidzies šādai pārsūdzībai paredzētais termiņš, vairs nevarētu tikt apstrīdēti (spriedumi, 2006. gada 16. marts, *Kapferer*, C-234/04, EU:C:2006:178, 20. punkts; 2010. gada 29. jūnijs, Komisija/Luksemburga, C-526/08, EU:C:2010:379, 26. punkts; 2011. gada 29. marts, *ThyssenKrupp Nirosta*/Komisija, C-352/09 P, EU:C:2011:191, 123. punkts, un 2014. gada 10. jūlijs *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, 58. punkts).
- 53 Attiecīgi Savienības tiesībās valsts tiesai nav uzlikts pienākums nepiemērot valsts procesuālos noteikumus, kas tiesas nolēmumam piešķir *res judicata* spēku, pat ja tas valstī ļautu novērst situāciju, kas nav savienojama ar šīm tiesībām (spriedumi, 2014. gada 10. jūlijs, *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, 59. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2015. gada 6. oktobris, *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 29. punkts).
- 54 Tātad Savienības tiesībās nav noteikta prasība, ka, lai ņemtu vērā atbilstošas Savienības tiesību normas interpretāciju, kuru Tiesa ir pieņēmusi pēc valsts tiesas nolēmuma, kas stāties likumīgā spēkā, šai valsts tiesai principā būtu jāpārskata savs nolēmums (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 10. jūlijs, *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, 60. punkts, kā arī 2015. gada 6. oktobris, *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 38. punkts).
- 55 Šajā gadījumā nekas no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem neļauj secināt, ka Austrijas tiesību sistēmā nepastāvētu tiesību aizsardzības līdzekļi, kas efektīvi nodrošina to tiesību ievērošanu, kuras attiecīgajām personām izriet no Hartas 50. panta un CISA 54. panta.
- 56 Gluži pretēji – nav strīda, ka prasītāji pamatlietā, Austrijas tiesās apstrīdot Sanktgallenes kantona prokuratūras savstarpējās tiesiskās palīdzības lūgumus, pilnībā varēja atsaukties uz šo tiesību normu pārkāpumiem un ka šīs tiesas šos iebildumus izskatīja. Iesniedzējtiesa turklāt uzsver, ka Kriminālprocesa kodekss attiecīgajām personām sniedz virkni iespēju atsaukties uz tiesībām, kas tām piešķirtas Savienības tiesību sistēmā.
- 57 Tādējādi šis ietvars garantē Savienības tiesību efektivitāti un uz to nav jāattiecinā Kriminālprocesa kodeksa 363.a pantā paredzētais ārkārtas tiesību aizsardzības līdzeklis, kurš ļauj apstrīdēt valsts nolēmumus, kas stājušies likumīgā spēkā.
- 58 Turklāt, kā secinājumu 56. punktā norādījis ģenerālvokāts, *res judicata* spēka princips neliedz atzīt valsts atbildības principu attiecībā uz pēdējās instances tiesas nolēmumiem (spriedums, 2003. gada 30. septembris, *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, 40. punkts). Tā apstākļa dēļ, ka šāds nolēmums, kurā ir pārkāptas no Savienības tiesībām izrietošas tiesības, parasti vairs nevar tikt pārsūdzēts, personām nevar tikt liegta iespēja prasīt valsts atbildību, lai tādējādi panāktu savu tiesību aizsardzību (spriedumi, 2003. gada 30. septembris, *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, 34. punkts, kā arī 2015. gada 6. oktobris, *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 40. punkts).

- 59 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Savienības tiesības, it īpaši līdzvērtības un efektivitātes principi, ir jāinterpretē tādējādi, ka tās valsts tiesai neuzliek pienākumu uz Savienības tiesību pārkāpumiem, it īpaši uz Hartas 50. pantā un CISA 54. pantā garantēto pamattiesību pārkāpumiem, attiecināt valsts tiesību aktos paredzētu tiesību aizsardzības līdzekli, kas vienīgi ECPAK vai kādas no tās protokoliem pārkāpuma gadījumā ļauj panākt tāda kriminālprocesa atjaunošanu, kurš noslēdzies ar likumīgā spēkā stājušos valsts nolēmumu.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 60 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

Savienības tiesības, it īpaši līdzvērtības un efektivitātes principi, ir jāinterpretē tādējādi, ka tās valsts tiesai neuzliek pienākumu uz Savienības tiesību pārkāpumiem – it īpaši uz Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 50. pantā un Konvencijas, ar ko īsteno Šengenas nolīgumu (1985. gada 14. jūnijs) starp Beniluksa Ekonomikas savienības valstu valdībām, Vācijas Federatīvās Republikas valdību un Francijas Republikas valdību par pakāpenisku kontroles atcelšanu pie kopīgām robežām, kas parakstīta Šengēnā (Luksemburga) 1990. gada 19. jūnijā un stājusies spēkā 1995. gada 26. martā, 54. pantā garantēto pamattiesību pārkāpumiem – attiecināt valsts tiesību aktos paredzētu tiesību aizsardzības līdzekli, kas vienīgi 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas vai kādas no tās protokoliem pārkāpuma gadījumā ļauj panākt tāda kriminālprocesa atjaunošanu, kurš noslēdzies ar likumīgā spēkā stājušos valsts nolēmumu.

[Paraksti]